

การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของข้าราชการครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4

Management of Education According to the Sufficiency Economy Philosophy
According to the Opinions of Teachers Under Ubonratchathani Primary Educational
Service Area Office 4

อรอนงค์ ดุมนิล*¹ และ เกริกไกร แก้วล้วน**²

¹รร.บ้านขี้เหล็ก ต.นาดี อ.นาเยีย จ.อุบลราชธานี 34160

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ต.ในเมือง อ.เมือง จ.อุบลราชธานี 34000

E-mail: Doomnil999@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามตำแหน่งและขนาดของสถานศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 333 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการทดสอบค่า t และผลการทดสอบค่า F วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านผลลัพธ์และภาพความสำเร็จของสถานศึกษา

2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามตำแหน่ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่จำแนกตามขนาดโรงเรียน ปรากฏว่าความคิดเห็นไม่แตกต่าง

คำสำคัญ: การบริหารจัดการสถานศึกษา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The purposes of this research were to study management on the Sufficiency Economy Philosophy and compare the opinions on the management according to the position and school size. The sample used in the research. consisted of 333 school administrators and teachers in basic education working for the Office of Ubon Ratchathani Primary Service Area 4 in academic year 2012. The instrument used in this study was a questionnaire with a confidence of .95. Statistics used in data analysis were percentage, mean, standard deviation, T- test, standard deviation and F-test.

The research findings were as follows;

1. The management of the sufficiency economy philosophy of basic education schools by over all and individual aspects was at a high level. Individually, the aspects found to be practiced at a higher level included providing activities to develop students, followed by personnel development; the outcome and

success aspect was at the lowest level.

2. The respondents differing in work positions were found to differently view the management of the school according to the Sufficiency Economy Philosophy at level of .05 of significance whereas those of school size did not view it statistically significantly.

Keywords: Management Education, Sufficiency Economy Philosophy

บทนำ

ปัจจุบันเรามักพบเห็นคนไทยจำนวนไม่น้อยที่รับเอาค่านิยม และวัฒนธรรมตะวันตกมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน บริโภคอย่างฟุ่มเฟือย ตกอยู่ในภาวะหนี้สิน และขาดหลักพื้นฐานในการดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคง ทำให้ถูกนำไปสู่การกระทำที่เบียดเบียนกันได้ง่ายมากขึ้น เกิดการต่อสู้แข่งขันเพื่อสร้างความร่ำรวยอย่างเกินความจำเป็น เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น ครอบครัวและชุมชนแตกแยก เกิดการเอาเปรียบกัน ต้องต่อสู้ดิ้นรนและแสวงหาเกินความจำเป็น รวมทั้งเกิดการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างประชาชนและชุมชนเพิ่มมากขึ้นด้วย ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ โดยเฉพาะคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมซึ่งเป็นรากเหง้าค้ำจุนสังคมไทยถูกทำลายลงทีละน้อย เกิดความไม่สมดุลระหว่างความเจริญทางวัตถุกับความเจริญทางด้านจิตใจของประชาชน และประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในแก่นแท้ของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองจนมีผลต่อการพัฒนาประเทศโดยรวม

จากสภาวะการณ์ดังกล่าว การพัฒนาประเทศไทยจึงนำมาสู่การเกิดหรือการนำเสนอแนวคิด และแนวทางการบริหารจัดการตามแนวทาง “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” สำหรับในที่นี้เรียกว่า การบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริที่จะเห็นการสร้างเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดขึ้นเพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการหรือการพัฒนาประเทศไทยและชุมชนไทย พร้อมทั้งคาดหวังให้ประชาชนยึดถือการบริหาร จัดการและการดำเนินชีวิตตามแนวทางนี้เป็นหลักพื้นฐาน อันจะนำไปสู่จุดหมายปลายทางสำคัญ คือ ประเทศชาติและประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข โดยประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคง ยั่งยืน รวมทั้งประชาชนในชาติทุกระดับมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน

กระทรวงศึกษาธิการมีความตระหนักในภารกิจที่สำคัญดังกล่าวและให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนซึ่งเป็น

ศูนย์กลางของการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550–2554) มุ่งเน้นนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาประเทศ จึงจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อดำเนินโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักสิ่งแวดล้อมและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของความเป็นไทย โดยมีหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการร่วมกันรับผิดชอบเพื่อให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน นำวิถีชีวิตของประชาชน สามารถพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ได้ตามแนวพระราชดำริ และนโยบายรัฐบาล รวมทั้งเป็นจุดเริ่มต้นของการผลักดันให้ประเทศชาติโดยรวมพัฒนาต่อไปอย่างเต็มศักยภาพ โดยใช้การจัดการศึกษาบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2552: 4)

การจัดการศึกษาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง คือ การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักสิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยม เอกลักษณ์/ความเป็นไทย การจัดการศึกษาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินการได้ใน 2 ส่วน คือ การบริหารสถานศึกษาในด้านต่างๆ การจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย การสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรและสาระเรียนรู้หลัก (กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม) และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ การประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนอกห้องเรียนการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น ครูเป็นบุคลากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้และปลูกฝังหลักคิดต่าง ๆ ให้แก่เด็ก โดยครูต้องเข้าใจอย่างถูกต้อง สามารถวิเคราะห์ความพอเพียง/ไม่พอเพียงของตนเองและครอบครัวได้และทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี

ในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง (ปริยานุช พิบูลสรารุช 2549: 3)

จากที่กล่าวข้างต้น ในส่วนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่ต้องรับผิดชอบและเป็นหน่วยงานที่จะต้องดำเนินการในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่สถานศึกษา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบูรณาการทำงานร่วมกันทั้งครู ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษา ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสมดุลและยั่งยืน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ตั้งอยู่บนถนนน้ำแซบ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี มีพื้นที่ทั้งหมด 1,534 ตารางกิโลเมตร อาคารสำนักงานห่างจากศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานีไปทางทิศใต้ประมาณ 5 กิโลเมตร ประกอบด้วย 4 อำเภอ (อำเภอวารินชำราบ อำเภอสำโรง อำเภอนาเยีย อำเภอสว่างวีระวงศ์) เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโรงเรียนทุกระดับในปี 2551 การดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาได้มีการศึกษาวิเคราะห์นโยบายของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากนั้นจึงดำเนินการตามแนวทางกลยุทธ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนด โดยเน้นการบริหารจัดการสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมและการใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) มีการกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงานที่น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติว่ามีลักษณะการจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร ครูผู้สอนนำแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครบถ้วนสมบูรณ์หรือไม่ ผู้บริหารสถานศึกษานิเทศก์ติดตามผลการดำเนินงานหรือไม่ อย่างไร เพื่อทราบข้อมูลที่จะเป็นต่อการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

อุบลราชธานี เขต 4 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 2554: 15-16)

ดังนั้น ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้คนไทยในอนาคตเป็นคนที่มีความพอเพียง มีความรู้ ทักษะ และเจตคติตลอดจนสามารถส่งเสริมการบริหารงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเหมาะสมตามขนาดของสถานศึกษาและมีประสิทธิผลอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของข้าราชการครู
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยมุ่งศึกษาการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดมาจากยุทธศาสตร์และแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการสถานศึกษาของคณะกรรมการบริหารโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2550: 3) มาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ใน 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา
2. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา
5. ด้านผลลัพธ์และภาพความสำเร็จของสถานศึกษา

ศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 จำนวน 147 แห่ง ผู้บริหารสถานศึกษา 147 คน ครูผู้สอน 1,268 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 1,451 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (ธีรวุฒิ เอกะกุล 2552: 143) และการสุ่มแบบแบ่งชั้น แบ่งสถานศึกษาเป็น 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาทั้งหมด 36 คน และครูผู้สอนทั้งหมด 297 คน แล้วนำมาเทียบบัญญัติไตรยางศ์ ได้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. สถานศึกษาขนาดเล็กจำนวน 20 แห่ง ผู้บริหาร 20 คน ครูผู้สอน 90 คน
 2. สถานศึกษาขนาดกลางจำนวน 13 แห่ง ผู้บริหาร 13 คน ครูผู้สอน 136 คน
 3. สถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 3 แห่ง ผู้บริหาร 3 คน ครูผู้สอน 71 คน
- รวมผู้บริหารสถานศึกษา 36 คน ครูผู้สอน 297 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 333 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ตำแหน่ง จำแนกเป็น

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษา
 - 2) ครูผู้สอน
- ขนาดของโรงเรียน จำแนกเป็น 1) สถานศึกษาขนาดเล็ก 2) สถานศึกษาขนาดกลาง 3) สถานศึกษาขนาดใหญ่

ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา 5) ด้านผลลัพธ์และภาพความสำเร็จของสถานศึกษา

เครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลัก

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .96

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการทดสอบค่า t และผลการทดสอบค่า F วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ตามลำดับดังนี้

1. การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านผลลัพธ์และภาพความสำเร็จของสถานศึกษา

2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาปรากฏว่าความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 จำแนกตามตำแหน่ง มีประเด็นซึ่งถือว่าเป็นข้อค้นพบจากการวิจัย ควรแก่การจะนำมาอภิปรายผล ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอ การอภิปรายประเด็นต่อไปนี้

1. การศึกษาการบริหารจัดการสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านผลลัพธ์และภาพความสำเร็จของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ คือ โรงเรียนต่างๆเริ่มมีความตระหนัก และเข้าใจในเศรษฐกิจพอเพียงมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะต้องอาศัยระยะเวลาพอสมควรในการจะสร้างความเข้าใจ แล้วหลอมรวมนโยบายเข้ากับหลักสูตรของโรงเรียน โดยการเริ่มต้นที่ดีเป็นการบริหารจัดการสถานศึกษา แล้วจึงนำไปสู่การพัฒนาบุคลากร เพื่อให้ลงสู่แนวปฏิบัติในกระบวนการจัดการเรียนการสอนต่อไปได้ การจะขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จในโรงเรียนได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นพื้นฐาน มีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารสถานศึกษา รวมทั้งปรัชญาการศึกษา ทั้งนี้เพราะการบริหารจัดการสถานศึกษาจะต้องมีหลักคิด หลักวิชา หลักปฏิบัติ โดยมีเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อจะก่อให้เกิดกระบวนการสร้างองค์ความรู้และกระบวนการปฏิบัติที่ถูกต้อง จึงจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนได้ ปรัชญาการจัดการศึกษาจึงเปรียบเสมือนตัวชี้เป้าหมายให้การบริหารจัดการตอบสนองความคาดหวังของชีวิตและสังคม ซึ่งการบริหารดังกล่าวก็ต้องอาศัยการบริหารยุคใหม่ด้วย เพราะปัจจุบันเป็นยุค “โลกาภิวัตน์” ความรู้และวิธีการที่จะนำมาใช้และปฏิบัติมีความเปลี่ยนแปลงและล้ำสมัยอย่างรวดเร็ว ความสลับซับซ้อนในการดำเนินการมีมากขึ้น จึงจำเป็นต้องแสวงหาวิธีการใหม่ๆ มาปรับใช้อยู่เสมอ จึงจะทำให้องค์กรมีความเจริญก้าวหน้า (ธีระ รุญเจริญ 2549: 28-38) และมีความเข้าใจว่าการบริหารสถานศึกษาเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ นักการศึกษาที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องบริหารสถานศึกษาในภารกิจหน้าที่ที่ตนบริหารอยู่อย่างชาญฉลาด มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีภาวะผู้นำ มีคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนมีความแนบเนียนในการปฏิบัติ เพื่อทำหน้าที่

อำนวยความสะดวก ส่งเสริมและสนับสนุน ประสานงาน นิเทศควบคุม กำกับติดตาม ประเมิน แก้ไข พัฒนา ปรับปรุงการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาให้ดำเนินไปได้ด้วยความเรียบร้อย เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้มีส่วนได้เสีย (สมศักดิ์ คงเที่ยงและคนอื่นๆ 2546: 24) โดยเฉพาะการบริหารจัดการเพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องใช้ทั้งความรู้ในศาสตร์การบริหารทั้งที่มีมาในอดีตและทั้งที่มีอยู่ในปัจจุบันอย่างมีศิลปะ เพื่อให้งานที่บริหารบรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยจากผลการวิจัยพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ ธีรพงศ์ ปุกสันเทียะ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสภาพการปฏิบัติงานโครงการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริในโรงเรียนแกนนำเศรษฐกิจพอเพียงในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา จากการศึกษาพบว่าสภาพการปฏิบัติงานโครงการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริในโรงเรียนแกนนำเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 จำแนกตามตำแหน่งและขนาดของสถานศึกษา

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 จำแนกตามตำแหน่ง ผลการเปรียบเทียบพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็น โดยรวมและรายด้านทุกด้าน จำแนกตามตำแหน่ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายและยุทธศาสตร์แนวทางขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ออกมาเป็นแนวให้สถานศึกษาได้ปฏิบัติมีลักษณะ กล่าวคือ คุณลักษณะผู้บริหารของสถานศึกษาพอเพียง จะต้องเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาปฏิบัติตนอย่างเป็นเหตุเป็นผลและพอประมาณกับศักยภาพของตนและภูมิสังคม สร้างภูมิคุ้มกันที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ให้กับตนเองและสถานศึกษา นำไปเป็น

แบบอย่างที่ดีในการใช้ความรู้ควบคู่คุณธรรมในการดำเนินชีวิตได้ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามขนาด ของสถานศึกษาพบว่า โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน อภิปรายได้ว่า ในส่วนของคุณลักษณะบุคลากรของสถานศึกษาพอเพียงนั้น บุคลากรของสถานศึกษาเกินกว่าครึ่งหนึ่งจะต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายที่ถูกต้องของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อจะได้ลงสู่แนวปฏิบัติในการเรียนการสอน อันจะก่อให้เกิดคุณลักษณะของนักเรียนของสถานศึกษาพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับ อีรพงศ์ ปุกสันเทียะ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสภาพการปฏิบัติงาน โครงการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริในโรงเรียนแกนนำเศรษฐกิจพอเพียง ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง พัฒนาการ ฆัตริวิโรจน์ (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของครูในการส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น กลุ่มประชากรที่ศึกษาได้แก่ ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ครูส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับบทบาทการส่งเสริมความรู้ในระดับต่ำ

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารโรงเรียน ครู และนักเรียนในโรงเรียน ต้องมีความตระหนักและเห็น ความสำคัญของการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ดังนั้น การนำไปใช้ให้มีประสิทธิภาพโรงเรียนจำเป็นต้องให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่กลุ่มคนดังกล่าว
2. ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม โดยเปิดโอกาสให้ครู มีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มแรก คือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมตรวจสอบ และร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการ
3. การดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนต้องมีการวางแผนที่ดี มีลำดับขั้นตอนในการดำเนินงาน และต้องมีการพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

4. โครงการ/กิจกรรมที่ดำเนินการต้องมี สอดคล้องกับสภาพทางภูมิศาสตร์ และวิถีชีวิตของคนในชุมชน

5. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินการจัดการศึกษา โดยบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน โดยศึกษาจากโรงเรียนนำร่อง หรือโรงเรียนต้นแบบที่ได้รับการยอมรับว่าประสบความสำเร็จ โดยใช้รูปแบบการบริหารตามแนวทางนี้

6. ควรศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนต่างๆ ว่ามีอะไรบ้าง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จได้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.เกริกไกร แก้วล้วน ที่ได้ให้คำแนะนำตรวจสอบแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ อย่างละเอียดจนถูกต้องสมบูรณ์ พร้อมชี้แนะแนวทางการวิจัยตลอดมา จึงทำให้วิจัยฉบับนี้มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษายิ่ง

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4. **แผนปฏิบัติราชการประจำปี 2554.** อุบลราชธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4, 2554.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552.
- อีระ รุญเจริญ. **ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา: สภาพปัญหา ความจำเป็นและแนวปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง, 2549
- อีระ รุญเจริญ. **การบริหารเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้.** กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง, 2545.
- _____ . **สู่ความเป็นผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ.** กรุงเทพฯ: ชุมทองอุตสาหกรรมและการพิมพ์, 2549.
- อีรพงศ์ ปุกสันเทียะ. **การศึกษาสภาพการปฏิบัติงานโครงการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ในโรงเรียนแกนนำ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา**

- จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศตร
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา,
2546.
- ธีระวุฒิ เอกะกุล. ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์
และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 6. อุบลราชธานี:
วิทยาออพเซทการพิมพ์, 2552.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. ผลการดำเนินงาน
ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถาน
ศึกษาปีงบประมาณ 2550. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2550.
- ปรียานุช พิบูลสรารุช. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ตามแนวพระราชดำริ. กรุงเทพฯ: สำนัก
ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, 2549.
- พัฒนาภรณ์ ฉัตรวิโรจน์. “บทบาทของครูในการส่งเสริม
ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัด
ขอนแก่น”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2545.
- กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือดำเนินการพัฒนาหลักสูตร
พัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการ
กระจายอำนาจสำหรับครูและศึกษานิเทศก์.
กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ, 2545.
- _____. ยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงสู่สถานศึกษา (พ.ศ.2550 – 2554).
กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา
และกิจการพิเศษ, 2550.
- _____. เศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: โครงการ
Positioning Book, 2550.
- สำนักงานเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สรุปสาระสำคัญ
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554). กรุงเทพฯ:
ม.ป.ท., 2552
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการ
วิชาการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง และ ประชาญา กล้าผจญ. คู่มือประกอบ
การเรียนหลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544.

